N°. 12. Vrijdag 6 Juni 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	- 0.09
» » » 1000 »	- 0.08
» » » 3000 »	- 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie", en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4,** Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Om lid te worden kan men zich mondeling of schriftelijk op het bureau der Vereeniging Heerengracht 4 te 's-Gravenhage aanmelden.

Het lidmaatschap kost als minimum-contributie f 1.50 voor het Binnenland en f 2.50 voor het Buitenland, om tevens franco en kosteloos dit weekblad te ontvangen.

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Op 29 Mei was in kas	f	1106.29
Voor een postwissel van f 1000 op zicht aan het Bestuur der Afdeeling Ned.-Indië betaalden wij.	-	995.10
Zoodat in kas bleef.	f	111.19
Sedert werd ontvangen:		
Van mevr. L. geb. Bsse v. D. te Londen	-	25.—
Van mej. Ph. v. d. B., den Haag, van een zendingskransje	-	10.—
Van Bintang te Utrecht	-	1.50
Van H. te Leiden	-	2.—
Rest in kas op 4 Juni. . .	f	149.69

Wij blijven op grond der nog steeds uit O.-Indië tot ons komende berichten, zoowel uit de pers, als van het Bestuur onzer afdeeling de noodlijdende Javanen in de mildadigheid van Nederland aanbevelen. Te Amsterdam is op initiatief der studenten met een paar leden van het Bestuur onzer Afdeeling eene inschrijving geopend, waarvan wij reeds f 350 hebben ontvangen en in het vorige nummer verantwoord. Ook de afdeeling Rotterdam is in de weer en van aangevangen inzamelingen van gelden te Wageningen en te Almelo kregen wij bericht. Onze afdeeling Nederlandsch-Indië blijft inmiddels voortgaan met het ontvangen geld bedachtzaam te besteden, daar, waar ze zeker is, dat 't het nuttigst zal worden gebruikt.

Om de inzameling van geld te Amsterdam voor te bereiden, schreef de heer Otto Knaap eene aansporing in het studentenweekblad „*Propria Cures*", waarvan wij ons veroorloven een brokstuk over te nemen. Wij hebben zelf zoo dikwijls over den treurigen toestand moeten schrijven, dat wij verheugd zijn, wanneer ook anderen aan 't woord zijn.

Nadat O. K. eenige berichten over watersnood en schaarschte aan voedingsmiddelen uit de Indische bladen heeft overgenomen en daarop een dubbel „en zoo voorts" liet volgen, zegt hij:

> „L'homme riche, tourmenté par ses compatriotes affamés qui lui demandant de l'occupation, hausse le prix de son argent.
>
> Bernardin de St.-Pierre.

> Bonis quod benefit haud perit.
>
> Plautus.

Een heel boekdeel zou met rampzalige berichten kunnen worden gevuld. *Er is intusschen nog meer ellende dan die, welke tot openbaring komt.* Nergens ter wereld komt de nood zoo zelden aan de oppervlakte, als in Indië. Als in Nederland een man uit het volk diepe armoede lijdt, als zijn leven er gestadig een van kommer en ellende is, verkondigt hij het van de daken, gilt hij het uit om hulp. En al, wie in hetzelfde geval verkeert, gilt mee. En volksleiders mengen zich in het gillend koor en prediken verzet tegen de bestaande toestanden, en roepen om wraak. De nood raakt bekend, wordt af en toe wat sterk gekleurd. Niet aldus bij den Javaan, die lijdzaam is en berustend, gedeeltelijk, omdat hij sinds eeuwen in de overheersching heeft *leeren* berusten. De Javaan bazuint zijn leed, zijn kommer, zijne zorgen niet uit. Zwijgend lijdt hij. Zwijgend sterft hij. Ziedaar eene der redenen, waarom de Nederlanders, die, ofschoon zij reeds sedert eeuwen over de Javanen heerschen, tot dusverre schandelijk verzuimd hebben, in het Javaansche volkskarakter door te dringen, over het algemeen meenen, dat er in Indië geene armoede geleden wordt, geleden kan worden. Als de Javaan armoede leed, zou hij immers klagen! En Indië is immers zeer vruchtbaar. Gebrek, nu ja, zoo erg zal 't wel niet zijn; moeder natuur verschaft je daar spijs om niet . . . *Logen*, Hollanders! Wèl is de natuur er mild, maar even mild in nemen als in geven, in destructie als in creatie. Ik roep u Multatuli's beschrijving van de *bandjir*, de overstrooming, in herinnering. Wat de vruchtbaarheid betreft, zeide Montesquieu terecht: „*Les pays ne sont pas cultivés en raison de leur fertilité, mais en raison de leur liberté.*" De Javaan is *niet* vrij in het cultiveeren van *zijn* land! Dat weet gij toch wel, Nederlanders, gij, die uw land zoo voorbeeldig hebt „ontwoekerd aan de baren?" Spijs om niet — o, heilige eenvoud!

Allerlei gedachten dringen zich met geweld aan mij op. Ik zoû ze alle willen uiten, om volledig te zijn, om mij uit te zeggen . . . . . Helaas, de beschikbare ruimte laat mij dat niet toe.

Om op de actualiteit terug te komen: gij *wist* niet, Nederlanders, dat de nood op Java thans zoo groot is? Anders hadt gij, haddet gij . . . . Maar gij *behoordet* het toch te weten, niet waar? Wèl weet gij, hoe hoog de aandeelen van verschillende Indische maatschappijen staan, hoe lekker de Javasche koffie u smaakt, hoeveel Javasche thee gij maandelijks drinkt, waar uwe suiker vandaan komt, waar eenige uwer verwanten of uwer kennissen rijkdom hebben vergaard en tot aanzien zijn gekomen, aanzien, ongeëvenredigd aan de gaven van hun gemoed en van hun' geest. Dat alles weet gij. Ook weet gij, waar ongeveer De Wet op het oogenblik moet zitten, hoeveel zoons generaal De la Rey heeft, hoe oud president Steyn is, hoe de toestand in het Boerenland is. *Et sic porro.* O, ik zal niet afgeven op uwe gevaarlooze en schotvrije sympathie voor de Boeren, verre van dien! Maar de tegenstelling van die opgeschroefde sympathie met uwe onverschilligheid voor den Javaan is wat al te sterk. Ziet, Hollanders, als eenmaal de Engelsch-Transvaalsche oorlog geëindigd zal zijn, zal de band tusschen Holland en de Boerenrepublieken, die nu gedurende den krijg ietwat wordt toegehaald, heel spoedig weêr los, zeer los worden, gelijk vóór den oorlog. En dat uitteraard. Sinds eeuwen loopen de Nederlandsche en de Boeren-belangen wijd uiteen, ja, in sommige opzichten tegen elkander in. De Javanen daarentegen *dragen het hunne bij tot het voortbestaan van Nederland.* Deze waarheid behoeft geen betoog meer. Indien gij onkundig zijt van den tegenwoordigen *grooten nood* in Indië, dan hebt gij dat *uzelven* te wijten. Dan zijt gij *misdadig*. Waarom noopt gij uwe publieke voorlichters niet tot het uitbazuinen, luid en met groot klankvolume, van de waarheid? En waarom zwijgen zij, een paar uitgezonderd?

Hier in Amsterdam, de hoofdstad van Nederland, die zich een wereldstad waant, is tot dusverre zoo goed als niets gedaan tot leniging van den nood der Javanen. Beschamend is het voor Amsterdam, dat kleinere steden in Nederland daartoe wèl het hare hebben bijgedragen, zij het ook op onvoldoende wijze. Van enkele zijden is beweerd, dat de Regeering al het mogelijke zal doen om de noodlijdenden te steunen. Het zij zoo! Van de Regeering is zulks niet meer dan eene kwijting van haren plicht. Maar afgescheiden van de vraag, aan wie de daartoe noodige fondsen zullen worden onttrokken — toch niet aan de op dit oogenblik nog niet noodlijdende Javanen?! —, wensch ik er de aandacht op te vestigen, dat de Regeering wel veel, maar *niet alles* kan doen. Naast de Regeering bestaat de burgerij, tot welker welvaart de Javanen voor een goed deel hebben medegewerkt. Welnu, de burgerij toone daadwerkelijk, dat zij medevoelt met de ellendigen van overzee; dat zij bereid is tot helpen, tot steunen; dat de leer van Christus haar geene doode letter is en alleen maar goed om ze te rechter tijd te eigen bate te prediken.

De Javaan verdient geholpen te worden.

Als hier in Holland over straat een mensch loopt, min of meer bruin van kleur en met Oostersch gelaatstype, dan gebeurt het hem vaak, dat hij aangestaard wordt als een wild dier, en uitgescholden en uitgejouwd, en gemolesteerd. Wij, Hollanders, zijn Christenen. Als diep in de binnenlanden van Java een vreemdeling komt, van eene andere huidskleur en een ander gelaatstype dan de inlander, wordt hem niet het minste leed gedaan. Struikelt hij, hij wordt opgebeurd. Heeft hij geen voedsel en geen verblijf, zoo biedt de bruine broeder hem aan alle hulp en allen bijstand. „Neem van mijn eenvoudig maal al, wat van uwe gading is en verblijf, zoolang gij verkiest, onder mijn dak; gij zult er veiliger zijn dan ikzelf". Die Javanen zijn geen Christenen, *dus* barbaren! En wij moeten hen *beschaven!*

O, er is veel *leugen*, niet in het door Christus verkondigde geloof, maar in *ons*, in *onze daden*. „Hoort des Heeren woord, gij kinderen Israëls! want de Heere heeft eenen twist met de inwoners des lands, omdat er geene trouw, geene weldadigheid, en geene kennis van God in het land is." Dat is niet tot u gezegd, wel, Nederlanders? Gij zult toonen, dat er *wel* trouw en weldadigheid en kennis van God in het land, uw land, is, niet waar? Gij zult de inlanders in Nederlands overzeesche bezittingen helpen naar uw vermogen. U is het een gruwel, dat de lieden, wier krachten grootendeels zijn gebruikt om de welvaart van het land hunner heerschers te verhoogen, zelve in ellende leven. Gij wilt gaarne bijdragen tot het delgen van wat een warm voorstander van Indië's belangen Nederlands-*eereschuld* heeft genoemd.

Nietwaar, zoo gij wellicht uwe ooren sluit voor mijne kreten van verwijt, aan mijne beden leent gij een willig oor?

En thans wend ik mij meer speciaal tot u, studenten, die op den heerlijken leeftijd zijt, waarop het hoofd en het hart nog vol illusies zijn — „*les illusions heureuses sont ce qu'il y a de mieux dans le monde*" —, die nog niet overgoten zijt met scepticisme en cynisme en de zucht tot zelfbehoud. Tot u, die met uwe geestdrift en uwe bezieling veel kunt doen voor den verhongerden Javaan. Tot u, die groot in gloed zijt en groot in aantal, en, elk uwer in eigen kring, kunt werken ten belange van den Javaan. De wijze waarop zal uw hart u wel ingeven. Verkondigt het in wijden kring:

Duizenden Javanen lijden honger en hebben have en goed verloren!

Honderden Javanen sterven van honger!!

Schudt, waar noodig, onze landgenooten wakker. De maatschappij heeft meer behoefte aan wakkerschudders, dan aan zoetekauwen.

Ik eindig met het woord van Plautus, dat weldaden, bewezen aan goede lieden — en dat zijn de Javanen — niet weggeworpen zijn. Het andere motto hierboven worde gelogenstraft, zoo hoop ik."

Mededeelingen.

I. *Afd. „Utrecht en Omstreken".*

Bij deze wordt medegedeeld, dat voor de leden kosteloos ter lezing is aangeschaft het gunstig gerecenseerde boek: „**Oost-Indisch Landjuweel**" door S. Kalff (beleefde verwijzing naar onze kennisgave in no. 8 van het orgaan).

Wenken voor Nederland.

Een onzer trouwe lezers wil in het Koloniaal Weekblad een afzonderlijke rubriek „*Wenken voor Indië*" geopend hebben, waarin een ieder, die iets weet of denkt te weten, dat nuttig kan zijn voor repatriëerende Indiërs, daarvan mededeeling zou doen. Hij veronderstelt, dat daardoor het getal lezers van ons blad en dus ook van de leden der Vereeniging in Oost- en West-Indië, zeer zal toenemen.

Bereid om te luisteren naar iederen goeden raad, welke ons in 't belang van „Oost en West" wordt gegeven, brengen wij zijne opwekking, die als ingezonden stuk werd opgenomen, hier nog eens onder de bijzondere aandacht. De rubriek „Wenken voor Indië" bestaat trouwens reeds in ons blad. Een onzer ijverige medewerksters Mevr. C.—v. d. M., gaf onder dit opschrift tal van aanwijzingen op eenvoudige cultuur en kleinindustrie in Oost-Indië betrekking hebbende.

Het zij ons echter vergund om bij deze gelegenheid er weder op te wijzen, dat het verleenen van hulp en goeden raad aan Indiërs in Europa, ook al staat dit bovenaan in art. IV der oorspronkelijke statuten, toch niet het eenige of voornaamste is, wat „Oost en West" beoogt, maar dat wij minstens evenzeer de belangen behartigen van de Indiërs in Indië zèlf.

Ook een rubriek „*Wenken voor Nederland*" zou in dit opzicht zeker op zijn plaats zijn, wanneer niet voor die wenken ons geheele blad open stond.

Wat zouden wij nog oneindig veel meer invloed kunnen uitoefenen op het goed begrip van Indische toestanden en van hetgeen er voor een degelijk bestuur van Indië noodig is, zoowel bij het Nederlandsche volk, als bij hen, die dat volk in 's lands vergaderzaal vertegenwoordigen, wanneer van uit Oost en West-Indië zelf, door hen, die er nu in verschillenden werkkring arbeiden, duidelijke beschrijvingen van den staat van zaken en door goede gronden klemmende voorstellen tot verbetering ons werden toegezonden.

Want al trachten wij dit gemis aan te vullen, door uit de geschriften van de Indische voorvechters onze argumenten te putten, dit maakt niet denzelfden indruk.

Zou het anders mogelijk zijn, dat een rekest, zooals enkele dagen geleden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd ingediend, door drie koloniale vereenigingen, en dat eene levensquaestie voor Oost-Indië betreft, -- het behoeden van Java tegen telkens terugkeerenden hongersnood, — in de Nederlandsche pers nagenoeg onbesproken bleef.

En dit niet uit onbekendheid er mee, want door de Nederlandsche Afdeeling der Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw werd *per gedrukten brief* aan alle Nederlandsche dag- en weekbladen een exemplaar gezonden van het rekest met een afdruk van het verslag der openbare vergadering, waarin dit werd besproken en vastgesteld.

In dien brief stond het beleefd verzoek, om adhaesiebetuigingen ter teekening te leggen op de redactie- of directie-bureaux en om in het blad te willen mededeelen, dat ook aan den *boekhandel* 't rekest was toegezonden met 't zelfde doel.

Slechts zeer enkele bladen hebben ten volle aan dat verzoek voldaan, eenige andere hebben een verkorte mededeeling der feiten opgenomen, maar de meesten hebben eenvoudig gedaan, alsof er geen Oost-Indië bestaat, alsof er geen nood op Java heerscht en het der moeite voor Nederland niet waard is, om zich het hoofd te breken met maatregelen, die tot voorkoming van grooter onheil zullen worden genomen!

Het is ons niet bekend, of de afdeeling der Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, die het initiatief nam, nog nadere pogingen bij de Nederlandsche pers zal aanwenden om ze tot het inzicht te brengen, *dat het hier een levensquaestie ook voor het Moederland geldt.* Wij echter meenen aan Nederland den wenk niet te mogen onthouden, dat het onverstandig spel speelt met zich *alleen* te verdiepen in de zeker niet onbelangrijke vraagstukken van zuiver moederlandsch belang, want het kan niet genoeg worden herhaald: Zonder de Koloniën is er van een Groot-Nederland geen sprake meer. Het gemis der Koloniën *zou financieel door alle rangen en standen in Nederland ernstig worden gevoeld!*

Wakker dus, voor het te laat is. Veroordeel het irrigatie-rekest, als ge iets beters er voor in de plaats weet te stellen, maar doet niet als de struisvogel, die zijn hoofd in een hoop zand of in de struiken steekt om zich te verbergen.

De *Apeldoornsche Courant*, die ook van den correspondent onzer Vereeniging nog het verzoek ontving om de aandacht zijner lezers op het adres te vestigen, doet dit in zijn nummer van 4 Juni met de volgende bewoordingen, die ten volle onze sympathie hebben:

„Betuigingen van instemming met dat Adres, zoo van personen als van Vereenigingen, zijn zeer gewenscht, ja noodig, om aan Volksvertegenwoordiging en Regeering de overtuiging te schenken, dat de reeds zoo lang noodige en gevraagde voorzieningen, door het grootste deel van 't Nederlandsche Volk worden verlangd.

Wij herinneren voor deze hoogst belangrijke aangelegenheid slechts aan het periodiek voorkomende gebrek aan voedsel voor een deel van Java's talrijke bevolking; door misgewas bij de rijst-cultuur.

Bevloeiingswerken in sommige streken van Java zijn het eenig afdoend middel om die geregelde herhaling van hongersnood met verwoestende ziekten in zijn gevolgen, te ondervangen.

Wie daarvan meer wil weten, verwijzen wij naar 't verslag der gecombineerde vergadering den 12n Mei te 's Gravenhage gehouden.

Dit zakelijke, omvangrijke verslag is in overdruk uit de Indische Mercuur verschenen; maar komt ook voor in het Koloniaal Weekblad, 't orgaan der Vereeniging „Oost en West"; welke beide stukken ter inzage liggen in den Boekhandel van A. Pull ter Gunne, waar ook ter teekening ligt een door ons ontvangen formulier van adhesie van gezegd adres.

Vertrouwen wij, dat velen het gaarne zullen steunen door hun handteekening; wij meenen vooral de besturen der talrijke Vereenigingen van verschillende aard bescheiden te kunnen aanbevelen, eens gezet kennis te nemen van deze voor ons Indië — maar ook indirect voor Nederland — zoo hoogst gewichtige aangelegenheid. Dat hierbij aan Staatkundige Vereenigingen — de Kiesvereenigingen van alle richtingen — het eerst wordt gedacht, volgt reeds uit de omstandigheid, dat het hier een Staatkundig-economisch onderwerp geldt. Maar dit sluit niet uit, dat Vereenigingen van humanitairen aard of philantropische strekking onderwerpelijk ook een invloedrijken stem, in 't kapittel hebben, zooals genoeg kan gebleken zijn uit de vele aangrijpende berichten uit Indië over de ellende, die er heerscht, wat er geleden wordt door ziekte en honger, en wat reeds nu de gevolgen zijn van den te vroegen dood van zoovelen.

Wij kunnen dat alles hier niet nader omschrijven, maar vast staat het, en het wordt door alle partijen in 't land erkend, er komt op ons rijke, vruchtbare Java te vaak hongersnood voor, met al zijn treurige gevolgen, doordien er onzerzijds niet voldoende is gezorgd voor de onmisbare bevloeiingswerken.

Met het oog nu tevens op het gevaar, dat dreigt door de steeds toenemende verarming der Javasche bevolking, hebben wij gemeend goed te doen tot het teekenen van dit adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal op te wekken."

Geheel anders vat het Amsterdamsche *Algemeen Handelsblad* de zaak op. In zijn morgenblad van 2 Juni, komt het uit de Koloniale Verslagen en zonder van ons rekest te spreken tot de ontdekking, dat de slakkengang in den aanleg van bevloeiingswerken op Java daaraan ligt, „dat de Indische „autoriteiten niet algemeen doordrongen zijn van de „noodzakelijkheid om door krachtige verbetering der irrigatie den landbouw te steunen."

Het blad is echter, evenzeer als wij, doordrongen van de noodzakelijkheid om, zonder verwijl, meer en beter te bevloeien. Het weet evengoed als wij, dat de impulsie van hieruit in dit opzicht alles beteekent om ook in Indië spoed te doen betrachten. Het moet met ons overtuigd zijn, dat de ingenieurs-werkkracht in Indië te kort schiet om te doen, wat wij bedoelen. Het heeft gelezen, hoe de meening is van den oud-Directeur van Openbare Werken *van Bosse* en hoe de ingenieurs *Homan van der Heide* en *Gerst* denken over het dringend noodige van bevloeiïng.

Het moet derhalve van oordeel zijn, dat ons rekest aan de Tweede Kamer, die toch tot de treurige rentabiliteits-berekening aanleiding gaf, niet anders dan gunstig kan werken op de zoo groote behoefte aan betere bevloeiïng op Java.

Het zal dus, al neemt het ook aan, dat er mede in Indie schuld zit, toch zeker wel bereid zijn, om tot instemming met ons streven op te wekken!!

WEEKOVERZICHT.

Ter elfder ure kregen wij het bericht, dat aan den samensteller van ons weekoverzicht ditmaal tot zijn leedwezen daarvoor den tijd ontbrak en omdat wij nu hen, die gewoon zijn dat deel van ons blad te lezen, niet geheel en al willen teleurstellen, zullen wij toch in 't kort den indruk weer

geven, door hetgeen er in de afgeloopen week gebeurde, bij ons achtergelaten.

In de eerste en voornaamste plaats verheugen wij ons evenals niet alleen gansch Nederland, maar om zoo te zeggen de heele wereld, dit doet om den voortduur der beterschap van Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin. Onze stad *den Haag* was een en al vlag en wimpel, toen Maandag 2 Juni H. M. de Koningin-Moeder, als bewijs van den gunstigen toestand der Koningin, weer voor eenige dagen hier kwam. En geen wonder; daargelaten de Staatkundige belangen, is immers de liefde van het volk voor de jeugdige en aanminnige Vorstin groot.

En al is het natuurlijk in een anderen zin, ook de redding van *de Krijgstuchtwet* moet ons tot vreugde stemmen. Die Minister van Oorlog verkeerde in de groote moeielijkheid van een vakman, die een ernstig deel van zijn beroep, waarbij heel veel praktische vakkennis te pas komt, moest bepleiten in een vergadering van niet-deskundigen of deskundigen met weinig praktijk. Op art. 60 nu van de *Krijgstuchtwet* stelde de heer DE WAAL MALEFIJT een amendement voor, dat uit een gewoon menschelijk standpunt heel billijk leek, maar dat bijna alle gestrafte militairen tot reclamanten zou hebben gemaakt. De Minister was onvoorzichtig genoeg niet te verklaren, dat hij dit amendement onaanneembaar achtte, het werd aangenomen en ..... de Minister vroeg om de beraadslagingen over de wet te schorsen.

Zoo had men het niet bedoeld en er was dus groote consternatie, zoo groot zelfs, dat men bijna niet luisterde naar een interpellatie van Mr FOCK, die een haven voor *Soerabaja* vroeg!

Gelukkig is er een middel gevonden om de Tweede Kamer te redden van 't kwaad der directe erkentenis van een minder juist besluit Het gansche artikel 66, waarop het amendement was aangenomen, werd Dinsdag 3 Juni met groote meerderheid verworpen en 't veld werd vrij voor den Minister om in de plaats drie nieuwe artikelen voor te stellen, die hij ontworpen had.

't Meest kenschetsende van dit incident is voor ons, dat niemand anders dan de Minister van Koloniën een woord heeft gezegd, toen zulk een belangrijke vraag aan de orde was, als de haven van Soerabaja.

Uit Enschede kwam de goede tijding, dat op nieuw pogingen worden aangewend om den strijd te doen eindigen en 't nadeel daarvan zooveel mogelijk te beperken. Wij hopen ditmaal met gunstigen uitslag.

Wat 't Buitenland betreft, is het de vrede in Zuid-Afrika, die het meest iedereen bezig houdt. Zij, die niet met de Boeren mee in 't veld waren, vinden 't jammer, dat deze het niet langer hebben volgehouden; hun zaken stonden toch zoo goed!

Men moet 't klappen van de oorlogszweep kennen om daarover een oordeel te kunnen vellen. Wij, die in den oorlog van Zuid-Afrika altijd machtig veel overeenkomst hebben gevonden met onzen strijd tegen Atjeh, zijn zoowel voor de Boeren als voor de Engelschen verheugd, dat er een einde aan gekomen is. Zeker, geen einde, zooals het door een der beide partijen werd gedroomd, maar waarvan toch het resultaat kan zijn, dat na eenige jaren een bloeiend en zich ontwikkelend Zuid-Afrikaansch Rijk een mild bestaan kan opleveren aan een nijver en krachtig volk. Wij hopen daarbij zelfs, dat ook op de rechten van den oorspronkelijken bewoner van die streken meer en beter dan tot heden zal worden gelet, zoodat de thans nog minder ontwikkelke zwarten een eerlijk deel zullen erlangen van hetgeen hun land zal opleveren.

Ook voor Atjeh hebben wij ons dikwijls een oplossing gedroomd in den geest van den nu gesloten vrede. Veel liever, dan jacht op den pretendent-sultan en Polim te maken in den geest der vroegere vervolgingen van De Wet, zouden wij een minnelijk overleg wenschen, dat wij nog altijd niet alleen voor mogelijk, maar ook voor *de beste oplossing* houden.

Uit Martinique en de West-Indische eilanden zijn de berichten kalmer. Wel werpt de Mont-Pelée nog asch uit, maar het gevaar schijnt geweken. En ook de nood is overwonnen. De waarnemend-Gouverneur zond een telegram naar Frankrijk, meldende, dat hij aan voedingsmiddelen volstrekt geen gebrek meer heeft.

E. v. Z.

Oost-Indische berichten.

Omtrent de noodlijdenden op Java, de Witte Kruis-Kolonie, toenemende onveiligheid en eenige treurmaren uit Nieuw-Guinea.

Schreven wij de vorige week reeds, dat er voor het welslagen van de nieuwe rijstoogst in verschillende streken werd gevreesd, thans meldt de *Sem. Courant*, van 26 April j.l., dat in **Pati** tengevolge van de rupsenplaag de padi-oogst van 8389 bouws in het district *Bogaramé* en 1938 bouws in het district *Djoewana* geheel is mislukt, zoodat de Assistent-Resident aldaar heeft aangedrongen om *reliefworks* toe te staan ter tegemoetkoming van de keer op keer door allerlei rampen geteisterde bevolking.

Ter kenschetsing van den nood, die er geleden wordt, volgt hieronder het verslag van *mej. Jansz*, door haar gemaakt op verzoek van dienzelfden Assistent-Resident:

„Met een dankbaar hart kan ik nu dit verslagje opstellen. Daar staan ze, twee ruime loodsen, waar over de honderd armen gehuisvest worden, met een flinke keuken er achter. Nu behoeft de arme stumperd, die uit gebrek zijn dessa verlaten heeft om elders wat voedsel op te halen, geen honger meer te lijden. Nu behoeven ze niet meer vermoeid en ellendig, natgeregend en verkleumd zich te leggen onder een afdak of op een stoep. Driemaal per dag kunnen ze zich te goed doen aan een flink bord rijst, voor ontbijt met wat geraspte klapper erbij, 's middags met visch, tempé of tahoe en groente. De erge zieken krijgen karbouwvleesch of koevleesch, en de allerzwaksten nog een ei extra.

De meesten zijn ziek, of te zwak om te werken. Velen van hen hebben beenwonden. Daarom heb ik een goeden voorraad medicijn moeten opdoen, voornamelijk carbol voor het verbinden der wonden, verder casterolie, zoutzuur, soda, enz., slechts eenvoudige middelen, waarvan ik het gebruik ken. Maar vaak zijn er zware zieken, op 't oogenblik een met een nierziekte, die er allerakeligst aan toe is, en eenige dagen geleden stierf een oude man aan buikziekte. In zulke gevallen vooral gevoel ik de dringende behoefte aan goede geneeskundige hulp.

Op 't oogenblik, nu hier en daar de padie gesneden wordt, is de toestand niet het ergst. Maar als de padi gesneden is en het geoogste verbruikt, dan zal de stroom van armen naar de hoofdplaats veel grooter worden, daar de schade, die ze met de laatste bandjirs geleden hebben, te groot geweest is, dan dat ze die spoedig zouden kunnen te boven komen. Daarom juist zou het zoo heerlijk zijn, als we voor dien tijd een flinke lap grond hadden om hen in staat te stellen, hun brood zelf te verdienen.

Daarom hoop ik van harte, dat de giften nog niet zullen ophouden. De vriendelijke gevers kunnen ervan verzekerd zijn, dat tot zelfs de laatste cent ten bate van de noodlijdenden wordt gebruikt."

Uit *Genook* (district *Singenkoelon*) wordt aan hetzelfde blad medegedeeld, dat de toestand daar zéér treurig is, het volk heeft zwaar te kampen, wat aangaat zijn aanplant, twee malen toch heeft de bevolking hare sawahs moeten beplanten met *bibit* (zaadgewas) uit eigen middelen, doch het bandjirwater sleepte alles onmeedoogend mede; de *orang-tanie* (landbouwer) beproeft nu voor de 3de maal te planten. Als de tegenwoordige droogte ook dit goede voornemen maar niet verijdelt.

Welk een groot gedeelte dier bevolking zóó doodarm is, dat zij bij misoogsten totaal niets meer bezit, blijkt uit het volgende bericht:

„Door de regeering is goedgekeurd, dat de resident van Semarang wegens deugdelijk geconstateerd misgewas aan verscheidene dessas in zijn gewest gedeeltelijk vrijstelling van de betaling van landrente over het jaar 1901 heeft verleend, tot een gezamenlijk bedrag van f 240748.51½."

Maakten wij verleden week melding van de reis van den heer van Kol door de geteisterde streken, zonder van zijn bezoek aan de armenloodsen te gewagen, thans nemen wij uit de *Locomotief* van 23 April j l. over:

„Gisterenmiddag werden te Poerwodadi de *sompoks* (loodsen) bezocht. De toestand der verpleegden is verschrikkelijk. Van alle districten zijn zieken, met wonden behept, daarheen vervoerd om geneeskundig behandeld te worden.

De hongerlijders zijn overgebracht naar de districts-sompoks. Er heerschte een verpestende, onverdragelijke lucht in die inrichting. De docter-djawa doet zijn best, maar het aantal verpleegden is te groot en neemt voortdurend toe. Hoogst noodig is het nog meer geneeskundigen naar de afdeeling Grobogan te detacheeren.

De verpleging is thans veel beter dan vroeger, de verpleegden waren tevreden over de voeding etc.; de ruimte schiet te kort, het is noodzakelijk nog meer sompoks te bouwen.

Hedenmorgen weêr sompoks bezocht Van Kol nam eenige kiekjes. Reeds vroeg bezoek van den regent van Poerwodadi gehad, de algemeene toestand werd besproken, voornamelijk over de middelen tot duurzame verbetering door invoering van andere cultures, die meer zekerheid geven op ongeïrrigeerde gronden dan padi. Daarna te Penawangan en te Godong ook sompoks bezocht. Toestand der verpleegden gunstiger dan te Poerwodadi, dat is duidelijk merkbaar. Te Demak ook meer geneeskundige hulp."

Gelukkig, dat er hier en daar moeite wordt gedaan, om den noodlijdenden ter hulp te komen, niet alleen voor het oogenblik, maar ook voor de toekomst.

Naar aanleiding van een gesprek, dat hij met den Resident van Semarang heeft gehad, schrijft de heer *A. van Emmerik* betreffende de bedelaars-kolonie, welke hij den naam van **Witte Kruis-Kolonie** wil geven, o. a.:

„Ik maakte ZHEdGestr. duidelijk, dat ik hoewel nagenoeg in denzelfden geest van het Leger des Heils arbeidende, wat dien arbeid betreft, geheel buiten de controle sta van die instelling, wier ultragecentraliseerd bestuur niet bevorderlijk is voor de tenuitvoerlegging der plannen, die ik mij, in Gods kracht en met Gods hulp, voorstel ten uitvoer te brengen in het belang van mijn geboorteland, Java.

Ik sta nu op het punt van in erfpacht te ontvangen een stuk grond in de nabijheid van Salatiga, groot pl.m. 130 bouws. Zoo spoedig ik daarover de beschikking heb, wensch ik daarop zich te doen vestigen alle hulpbehoevende Javanen, die zich daartoe aanmelden, blinden, kreupelen, lammen, ouden van dagen en allen, die door gebrek, ziekte of uitputting tijdelijk of blijvend niet in staat zijn door arbeid zich hun eigen levensonderhoud te verschaffen. Op Zondag 20 April toen ik mij nog te Semarang bevond, heeft mijn vrouw, bijgestaan door den heer Zuppinger en een staf, die voornamelijk uit de bedelaars zelve gerecruteerd is, ongeveer 400 hulpbehoevenden gevoed, 40 wonden behandeld, aan vele moeders bras medegegeven en aan de meesten eenige centen uitgedeeld. Deze soort van liefdadigheid, omdat zij noodzakelijk is, is niet kwaad, doch zij geeft weinig waarborg, dat het pauperisme er door bestreden wordt.

Als wij deze menschen zooveel mogelijk op het land hebben, gelooven wij wel in staat te zijn om geleidelijk de werkbazen er uit te pikken en aan het werk te zetten. Na verloop van eenigen tijd zullen zelfs de meest gebrekkigen in staat zijn iets te doen in de richting van loonenden arbeid.

Althans deze ervaring hebben wij nu reeds, en ik geloof niet, dat onze verwachting, dat wij de kolonie te zijner tijd zelf-onderhoudend zullen maken, op hersenschimmen gegrond is.

Wij rekenen er op, dat de toevloed van hulpzoekers zoo groot zal worden, dat de kolonie al betrekkelijk spoedig ze niet allen zal kunnen dragen. Ik heb daarom het voornemen om c. q. eenige duizenden bouws woesten grond in de Preanger-regentschappen aan te vragen, werwaarts ik geleidelijk de overtollige kolonisten der eerste kolonie denk te dirigeeren. Door middel van deze kolonie hoop ik later een door de dichtbevolkste streken van Java weldadig werkende exodus van Javanen te verwekken naar waterrijke, doch dunbevolkte streken van Sumatra. Wat Sumrtra daardoor in den loop van tijd winnen zal, behoeft niet aangetoond te worden.

Maar om nu terug te komen op het gesprek met den resident van Semarang. Dit eindigde met het aanbod van Z. H. Ed. Gest. om mij te bezorgen ± 500 Javaansche kinderen, die door de cholera enz. hunne ouders verloren hebben. Dit aanbod, dat ik zoo mooi vond, dat ik het ternauwernood kon gelooven, greep ik gretig aan en mijn vrouw en ik kunnen nu nog ternauwernood woorden genoeg vinden om uit te drukken, hoe blij wij er mee zijn.

Wij hebben ons reeds van een paar vertrouwbare medearbeiders verzekerd en waarschijnlijk zullen wij, zoo noodig, reeds over eenige weken in staat zijn, om dit groote gezin van 500 kinderen te Salatiga onder dak te nemen.

Voor hen, die meenen, dat ik al te hoopvol en al te boud durf te schrijven, diene, dat een apodictische schrijfwijze mij toeschijnt bevorderlijk te zijn aan de duidelijkheid en dat ik deze zaak slechts heb durven aanvangen, omdat God mij die in het hart heeft gelegd.

Wat teleurstellingen betreft, deze zijn gedurende de zeven en een halve jaar, dat wij op Java arbeiden, om het zoo eens uit te drukken, bijna onze dagelijksche kost geweest. Ondanks alles, is ons hart vervuld gebleven — zooals ik zoo dikwijls zeg — van een hoop zoo onbegrensd, als de onbegrensde eeuwigheid zelve.

Zooals de lezers van „*Het Koloniaal Weekblad*" weten, is ook een gedeelte van het in Nederland verzamelde geld voor deze nuttige kolonie bestemd.

Dat de **onveiligheid in het Solosche** eerder toe dan afneemt, blijkt uit hetgeen vandaar aan de *Sem. Crt.* van 26 April geschreven wordt:

„Het staat als een paal boven water, dat de in de drie laatste maanden toenemende onveiligheid toegeschreven moet worden aan de mindere welvaart onder de kleine bevolking, die de naweeën van den geheerscht hebbenden hongersnood nog niet te boven zijn gekomen. De padi oogst heeft dit jaar betrekkelijk nogal aan de verwachting beantwoord — doch de kleine bevolking heeft geen geld om aan haar hoofdvoedsel te komen. Gelegenheid het te verdienen is schaarsch; alleen op de hoofdplaats is altijd werk te vinden, doch de afstand van de woonplaatsen der werkzoekers tot daar is zoo groot, dat zij niet derwaarts kunnen gaan. Een groote grief van den Javaan is de vervanging van duiten door centen, waardoor hij een groot nadeel lijdt. Een gulden had 120 duiten en 100 centen, wat een nadeelig verschil oplevert van 20 duiten.

Voor wat men vroeger met een duit betaalde, moet men nu een cent uitgeven, terwijl men dezelfde hoeveelheid waar krijgt.

Tusschen de toenemende onveiligheid en de mindere welvaart, waarvan ik boven sprak, bestaat wel degelijk causaal verband. Om de eerste te verhelpen, moet men het er op aanleggen de welvaart in de hand te werken. Het bestuur kan dit doen door het daarheen te leiden, dat de gebreken aan het landelijk stelsel in Solo worden weggenomen. Dat stelsel, dat den Javaan geen zekerheid geeft voor het genot van hetgeen hij heeft geplant, staat op losse schroeven, en beneemt hem de lust aan zijn sawah de vereischte zorg te wijden"

Omtrent de **onveiligheid te Bodjonegoro** lezen wij elders:

„De toestand van *Padangon* is sedert de verheffing van dat district tot een controle-afdeeling niet veel verbeterd, onder den tegenwoordigen controleur en wedono, beiden kort geleden daar geplaatst, zelfs verergerd, wat de onveiligheid betreft. Dit bewijzen de volgende crimineele gebeurtenissen.

Verleden maand is namelijk gekampakt geworden in de dessa *Mikèn* en deze zaak had men nog niet tot klaarheid weten te brengen, of een tweede roofpartij vond dezer dagen plaats bij een inlandsche weduwe in de dessa *Toemoeloes*, waarbij een negental roovers zou zijn gezien door de beroofde vrouw.

Intusschen werden twee paarden in de stalling, staande op het erf van den op nog geen 75 pas afstand van den controleur wonenden wedono met een lans gestoken te middernacht, met het gevolg, dat een dier ongelukkige beesten 's morgens, juist toen de wedono ze zou gebruiken, om naar bodjonegoro te gaan, dood werd gevonden met een gapenden wond.

Ook een paard van den assistent-wedono van *Kassiman*, dat op diens erf gestald was, vond op gelijke wijze den dood."

En de daders worden zelden of ooit gevonden. Het wordt waarlijk meer dan tijd, dat een flink geordende politiemacht waakt voor de veiligheid der bevolking!

Treurmaren omtrent onze **vestiging op Nieuw-Guinea** brengen ons alle Indische Couranten. De *Sem. Crt.* van 25 April j.l. meldt:

„Den 12en Maart vertrok „*de Reiger*" met 30 mindere militairen onder een 1sten luitenant der infanterie naar Merauke, en kwam daar den 26en Maart aan, na op Timor Koepang de noodige steenkolen geladen te hebben. Van Merauke vertrok het schip den 5en April, onderweg kolenladend op het Thursday-eiland.

Vóór het vertrek werden op dienzelfden dag 15 inlandsche en 2 europeesche, zieke, mindere militairen aan boord gebracht, en kort na dezen volgden 2 inlandsche schepelingen der Koninklijke Nederlandsche marine en 8 inlandsche schepelingen van het gouvernementsstoomschip. „van Doorn."

Enkelen werden naar boord gedragen, eenigen lijdende aan koorts, doch de meesten kampende tegen de zoo gevreesde beri-beri.

Deze ziekte tastte onder de reis de koortslijders aan; van afzondering, in een zoo beperkte ruimte als een gouvernementsstoomschip kan aanbieden, was natuurlijk geen sprake. In een paar dagen tijds stierven negen lijders; vijf ervan werden over boord gezet, de andere te Ambon begraven, waar de overige zieken ook aan wal gebracht en in het militair hospitaal opgenomen werden.

De gezagvoerder, de heer Florijn, hing ons een aangrijpend tafereel op van het lijden en sterven der beri-berilijders. De klaagtonen van de stervenden klonken in de kleine ruimte nog pijnlijker dan anders, en tegenover het niet te ontloopen schouwspel van zooveel smart en leed stonden gezaghebber en zijn onderhebbenden machteloos, niet in staat meer hulp te bieden aan de lijders, dan de beperkte middelen toelieten. Maar hun troostwoorden en de gamelan brachten er nog eenige opgewektheid in, hoe gering deze ook moge geweest zijn.

De gezondheidstoestand onder de Europeanen te Merauke laat ook alles te wenschen over."

De correspondent van het *Bat. Nbl.* schrijft in het blad van 6 Mei j.l. o. a.:

„Men is nog altijd druk aan het boren, maar water is nog niet gevonden; ook daar moet men kettinggangers bij gebruiken, want de meeste vrije koelies zijn ziek.

De gezondheidstoestand wordt met den dag erger. Elken dag sterfgevallen.

Een kijkje in het kettingkwartier zou een steenen hart tot medelijden bewegen. Die arme kerels liggen daar op en over elkander, zonder eenige verpleging, velen niet in staat zich te bewegen, nog erger dan in een beestenstal.

Aan het lossen van de *van Swoll* kon niets meer gedaan worden, omdat men gedwongen was haar naar Ambon te sturen, teneinde de ergste zieken weg te brengen en van daar naar Koepang (Timor) teneinde koelies te halen.

Toen de zieken op de *van Swoll* kwamen, zag men pas de ware ellende. Het dek lag vol met zieken, sommige meer dood dan levend, geraamten gelijk. En dan spreken wij, Hollanders, over de zoogenaamde concentratiekampen in Zuid-Afrika. Als men hiervan eens photographieën publiceerde, zou de wereld er stelling schande van spreken."

Geen wonder, dat de redactie dier courant in sterke bewoordingen dit Koloniaal beleid afkeurt en dat het *Soer. Hbld.* naar aanleiding van het overbrengen der zieken van *Merauke* naar *Soerabaja* de volgende verzuchting slaakt:

„Sedert wanneer beschouwt men een besmette plaats als herstellingsoord?

Wij zijn er aan gewend, dat de Regeering de belangen der volksgezondheid verwaarloost, maar dat zij de uitbreiding eener epedemie direct in de hand werkt, dat is iets nieuws. Heere, bevrijd ons van de nieuwguineesche betoovering!"

Ook met het importeeren naar Nieuw-Guinea van Atjehsche gevangenen heeft het Gouvernement niet veel succes.

De correspondent van het *Nieuws v. d. Dag v. N. I.* schrijft 28 April uit *Merauke:*

„Gister middag zijn, terwijl zij met het kappen van bamboe bezig waren, vijftien Atjehsche dwangarbeiders gedrost. De dekking bemerkte dit te laat en kwam zonder dwangarbeiders en bamboe in 't bivak terug. Wel werd de omtrek aanstonds afgepatrouilleerd, doch zonder resultaat. Het is zeer te betwijfelen, of het de Atjehers bij de Tugeris goed zal vergaan; het ongeval dat hun lotgenooten overkwam, stemt niet opwekkend. Bovendien kennen de gedrosten geen woord van de taal der inboorlingen.

Intusschen is het mogelijk, dat zij de Tugeris hun vriendschappelijke gezindheid weten duidelijk te maken en dan is het gevaar van een vernieuwden aanval op de benteng geenszins denkbeeldig. Gelukkig hebben de gedroste Atjehers geen vuurwapens kunnen meenemen."

West-Indische Berichten.

Na het versteenen en zwart worden van de cacaonoten en de krulloten-ziekte is nu in Suriname de aandacht van planters en belangstellenden gevestigd op de *cacaokanker*. Wel is deze ziekte als zoodanig gelukkig nog niet waargenomen op de plantages, maar een beschrijving door den heer Carruthers van 't voorkomen er van op Ceylon, heeft het belang doen inzien, om ook in de kolonie een onderzoek in te stellen naar boomen, waarop de kanker voorkomt,— met 't oog op tijdig te nemen maatregelen er tegen.

In afwachting van de bespreking van dit belangrijk onderwerp in de Landbouwvereeniging, heeft „Onze West", na in eenige artikelen 't werk van den heer Carruthers te hebben teruggegeven, voortvarend als altijd, waar 't de belangen van Suriname betreft, alvast aan eenige bekende cacaoplanters hun oordeel over 't voorkomen van de ziekte in Suriname gevraagd.

Meerendeels, zegt 't blad, waren zij van meening, dat de kankerziekte sporadisch voorkomt. Twijfelachtig, — volgens sommigen zelfs onwaarschijnlijk, — is 't, of het zwart worden en versteenen van de cacao door dezelfde zwam wordt veroorzaakt.

De kanker ontstaat door een zwam, die zich op stam en takken van den cacaoboom ontwikkelt en onder de bast voortwoekert. De draagkracht vermindert en de boom wordt vernietigd.

Ook voor de bruinrot-ziekte en een wortelziekte bij de cacao in een bulletin van het *Botanical Department* te Trinidad beschreven, wordt de opmerkzaamheid ingeroepen.

't Is te hopen, dat een nader onderzoek zal uitmaken, dat er voor de planters geen nieuw en groot gevaar dreigt. In elk geval kunnen de maatregelen, die tegen de verspreiding gelukkig ook zijn aangegeven, bijtijds worden toegepast.

De heer O'Ferrall, die, zooals wij onlangs mededeelden, bezig is aan het schrijven van een „Handboek voor den cacaoplanter", zal zich ook met deze aangelegenheid bezighouden, waartoe hij des te beter in staat zal zijn, nu de Gouverneur zijn verzoek heeft ingewilligd, om, ter wille van zijn uit te geven werk, vrij vervoer voor zich en zijn teekenaar aan boord der koloniale vaartuigen te mogen hebben.

* * *

Heeft het bestuur in Suriname nogal veel last van de gedeporteerden, die uit Fransch-Guyana naar onze Hollandsche Kolonie de vlucht nemen, nu is aan dat overloopen zelfs een gevaar verbonden, daar te St. Laurant de gele koorts is uitgebroken. Suriname heeft genoeg onder de epidemie geleden, om niet tot strenge maatregelen te noodzaken. Het Gouvernement heeft dan ook de bewaking aan de grenzen zooveel mogelijk verscherpt, naar „O. W." mededeelt, wat veel geholpen heeft; maar toch schijnen de bannelingen kans te zien de grenzen, die ook aan de Fransche zijde bewaakt worden, over de sluipen. Niettegenstaande de genomen maatregelen waren weer vier van Cottica naar Paramaribo gebracht. Maar . . . de grenslanden bestaan daarginds dan ook niet uit weilanden en slootjes.

In Paramaribo wordt nu een nuttig en zeker heel noodig werk ondernomen. Er wordt nl., een brandwaterleiding door de stad gelegd. Het Bestuur heeft, zooals wij in „Onze W." lezen, twee Amerikanen waarvan een ingenieur is, voorloopig in dienst genomen, om toezicht op den aanleg te houden.

Zij zijn in Cuba en in de Vereenigde Staten werkzaam geweest bij den aanleg van waterleidingen.

't Is te hopen en te verwachten, dat zij met hun ervaring en praktische Amerikaansche geest voor de hoofdstad van Suriname een goed werk zullen maken.

Wie zich de zware branden herinnert, die Paramaribo wel eens voor een deel verwoest hebben en bedenken, dat de huizen er voor 't grootste gedeelte van hout zijn opgetrokken, terwijl de brandweer niet over de allerbeste hulpmiddelen beschikt, zullen begrijpen, dat de inwoners blij zijn met de a.s. verbetering.

* *
*

De vijfde serie van „Suriname in Beeld" is verschenen. Wij behoeven dit plaatwerk niet meer aan te bevelen bij 't publiek. De photographiën zijn reeds veel verspreid, zoodat ongetwijfeld de meesten er reeds kennis mede hebben gemaakt.

De nieuwe serie wijkt af van de voorgaande, doordien: 1e de reproductiën van beter qualiteit zijn, en 2e deze platen in vijf kleurendrukken zijn uitgegeven: bruin, sepia, olijfgroen, zwartpaars en zwart. Voor zee- en riviergezichten zullen in volgende series ook platen in lei-kleur worden uitgegeven. Wij hopen, dat men door ruime deelname, de verdere uitgifte van „Suriname in beeld" zal bevorderen. De verspreiding dezer platen in Europa zal, meer dan wat anders, bijdragen tot meerdere bekendmaking der kolonie.

W.-O.

INGEZONDEN.

Een Gids voor Repatriëerenden.

Eenige maanden geleden klaagde de Redactie van dit Weekblad over den geringen steun, dien „Oost en West" van de zijde van het Europeesche publiek in Indië genoot. Daarom deed het mij genoegen in het nummer van 16 Mei j.l. een rubriek „**Wenken voor Indië**" aan te treffen; zulk een rubriek zal, indien de inhoud belangrijk blijft en de Indische Pers, haar roeping getrouw, er bij voortduring de aandacht op vestigt, zeker niet missen, het aantal leden der Vereeniging en der abonnés op het Weekblad te doen toenemen en dergelijke toename beteekent voor de Vereeniging: een grooter vermogen tot het ontwikkelen harer krachten in het belang van koloniën en moederland. In die richting moet m. i. gearbeid; alle geoorloofde middelen moeten worden aangewend, om de belangstelling, ook van Indië, voor het werken en streven der vereeniging, te prikkelen. Die belangstelling zou men ook kunnen doen toenemen door in bedoelde rubriek op te nemen: allerlei mededeelingen, die van waarde kunnen zijn voor hen, die hunne kinderen, voor hunne opvoeding, naar Nederland wenschen te zenden, of voor hen, die, hetzij tijdelijk, hetzij voor goed, zich in Nederland wenschen te vestigen. Het *is* zoo, de afdeeling „Nederlandsch-Indië" verstrekt gaarne kosteloos inlichtingen aan een ieder, die er om verzoekt, zelfs al is hij *geen lid* van „Oost en West"; ik meen echter te moeten betwijfelen, of van dit edelmoedige aanbod een *ruim* gebruik wordt gemaakt; de meeste leden van het bestuur der afdeeling hebben een drukken werkkring en nu moet men de incarnatie zijn van onbescheidenheid, om het zulken menschen *lastig* te maken met vragen omtrent „alles en nog wat" betreffende het leven in Europa; hoogstens zal de weetgierige, die nog niet geheel van kiesch gevoel is verstoken, schuchter *enkele* vragen doen en dit kan toch onmogelijk in de bedoeling van het Bestuur der Vereeniging liggen. Heb ik het goed begrepen, dan is die bedoeling: een *innigen band* te smeden tusschen de twee elementen (koloniën en moederland), die nu zoo koel, zoo zonder eenige onderlinge affectie, ieder hun eigen gangetje gaan, zéér tot nadeel èn van het moederland, èn van de koloniën.

Het bestuur der afdeeling Ned. Indië (of liever dat van den inlichtingendienst dáár), is m. i. uit *te notabele* ingezetenen samengesteld; een hoofdinspecteur voor de cultures, een Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, hè, daar ziet de *arme* drommel, *die juist de meeste inlichtingen noodig heeft*, tegen op; zulken „hoogen Oomes" durft hij niet te veel vragen, vooral niet, omdat voor de gevraagde inlichtingen niets behoeft te worden betaald. Geen gewoon mensch wil gaarne klaploopen.

En het is juist van den kant der met aardsche goederen minder rijk bedeelden, dat „Oost en West" de grootste medewerking moet verwachten; de rijken en zij, die met een goedgevulde „kous" naar Nederland gaan, hebben minder behoefte aan uitvoerige inlichtingen dáár, en zulks: òf omdat zij reeds meermalen een reisje naar Europa en terug maakten, òf, zoo al *niet*, dan toch een financiëel stootje best kunnen verdragen. Het belang der Vereeniging brengt dus m. i. meê, het lidmaatschap en het abonnement op het Weekblad zoo aanlokkelijk mogelijk te maken, vooral voor de groote klasse van min-gefortuneerden. Men wachte niet tot zij om inlichtingen *vragen* (indien er *druk* om gevraagd werd, zou de afdeeling Ned. Indië het wel eens *al te volhandig* kunnen krijgen), doch geve die ongevraagd:

1o. door middel van het Weekblad, in de rubriek „Wenken voor Indië";

2o. in een „*Gids voor Repatriëerenden*", samen te stellen door eene speciale, permanente commissie. Deze „Gids" worde zoodanig ingericht, dat een repatriëerende er alles in vinde, wat hem van nut kan wezen: Onderwijs, hotels, pensions, woningen, meubilair, dienstboden, voedingsmiddelen, kleêren, schoeisel, hoeden, wasch, verlichting, verwarming, watervoorziening, belastingen, vermakelijkheden, bibliotheken, societeiten, al die onderwerpen en nog vele andere meer, dienen er in te worden behandeld. Men stelle zich voor, dat het bestuur der afdeeling Ned. Indië omtrent al die punten inlichtingen moest verschaffen aan eenige tientallen van menschen per jaar, en dan nog wel schriftelijk!

Allengs vollediger wordende, zou de „Gids" gesplitst kunnen worden in kleine, afzonderlijk verkrijgbaar te stellen, boekdeeltjes, elk één of meer van de boven genoemde onderwerpen behandelende; hierdoor zou tevens een eventueel noodige herziening van elk dier onderdeelen worden vergemakkelijkt.

Het materiaal voor de rubriek „*Wenken voor Indië*" zal voornamelijk dienen te komen van de *lezers van het Weekblad* en het *kan* overvloedig zijn, indien ieder lezer slechts, nu en dan, een klein, klein steentje bijdraagt, daarbij *vooral niets te onbeduidend achtende* en zich voorstellende, een besten vriend of een geliefden bloedverwant, die nooit in Nederland is geweest, te moeten behoeden voor de teleurstellingen en nadeelen, dáár zelf in zoo grooten getale ondervonden.

Wie doet er meê aan dit gemakkelijke en toch zoo nuttige werk? De inzenders behoeven hunne namen immers niet te noemen en litérarische kunstgewrochten behoeven de „Wenken" niet te zijn; op *juistheid* is het, dat het aankomt. En de Redactie van het Weekblad zou er hare aanteekeningen bij kunnen geven.

Een lezer van het Weekblad.

Wij vinden het gronddenkbeeld van dezen lezer van ons blad heel goed en zullen gaarne voor de rubriek „Wenken voor Indië" de opmerkingen en gegevens ontvangen, die hij bedoelt; ditzelfde hebben wij trouwens reeds bij de oprichting van het Weekblad te kennen gegeven.

Het zij ons echter vergund hem op te merken, dat hij zich van de inrichting en werking der Commissiën van bijstand in de vereeniging, welke berust op het humanitaire beginsel, dat de leden elkander onderling met raad en daad bijstaan, nog geen volkomen goed idee vormt. Van „*klaploopen*" kan geen sprake zijn, waar alle onkosten, ook die van het informatiebureau, bestreden worden uit de contributies der leden.

Zoo behoeven b.v. zij, die te Weltevreden inlichtingen willen vragen, den voorzitter of de leden van het afdeelingsbestuur niet *lastig te vallen*, zij kunnen zich wenden in persoon of per brief tot het „Informatie-bureau der afdeeling" en dat dit bureau actief is en gaarne inlichtingen verleent, bewijst de volgende meedeeling, die wij uit „*Het Onderwijs*" een Indisch vakblad van 19 April j.l. overnemen:

„Het Bestuur van de afdeeling „Ned.-Indië" der Vereeniging **Oost en West** deelt ons het volgende mede, dat wij gaarne onder de aandacht onzer lezers brengen:

„*De Commisie voor opvoeding en onderwijs in Nederland van de Vereeniging* **Oost en West** heeft zich de moeite willen getroosten ons enkele gegevens te verschaffen, die voor ouders en opvoeders van het grootste belang kunnen zijn.

In de eerste plaats mochten wij voor ons Informatiebureau te Weltevreden ontvangen een opgave van alle Hoogere Burgerscholen en Gymnasia in Nederland met aanteekeningen omtrent schoolgeld, duur van den cursus enz. enz.

Ten tweede een opgave van alle Vakscholen in Nederland, voorzien van belangrijke aanteekeningen en gegevens.

Ten derde een uitvoerige lijst van de voornaamste Particuliere scholen (dag- en kostscholen) in Nederland met duidelijke gegevens omtrent inrichting en doel van het onderwijs, schoolgeld enz. enz.

En ten slotte een opgave van plaatsen, waar Indische ouders hun kinderen bij aanbevolen families in huis kunnen doen. De prijzen variëeren van 500 tot 1000 gld. 's jaars.

Wij nemen de vrijheid het bovenstaande beleefd onder de aandacht te brengen van alle Indische ouders. Ons Bestuur is thans in staat uitvoerige inlichtingen te geven aan allen, die hun kinderen naar Nederland willen zenden of met verlof, dan wel met pensioen vertrekken. Daarenboven heeft de Commissie voor opvoeding en onderwijs in Nederland zich bereld verklaard een wakend oog te houden op Ind. kinderen, die in Nederland studeeren. Zij wil uitsluitend de belangen van de jeugd behartigen en daarom is zij er in principe tegen aan een familie meerdere kinderen van verschillende gezinnen toe te vertrouwen.

Voor nadere inlichtingen gelieve men zich te wenden tot het Bestuur van de afdeeling „Ned.-Indië" der Vereeniging „Oost en West" bestaande uit de H.H.: H. J. W. van Lawick van Pabst, President; Mr. J. H. Abendanon, M. B. Rost van Tonningen; Mej. E. van Loon en Th. J. A. Hilgers, Secretaris-Thesaurier."

Ook op ander gebied kan men aan het Informatiebureau te Weltevreden inlichtingen vragen, want van alle afdeelingen in Nederland werden daar gegevens ontvangen, wat woningen, pension, inrichting enz. betreft. Wil men, géer lid zijnde, die inlichtingen niet *pro deo* hebben, dan is er een gemakkelijk middel: men kan lid der vereeniging worden, de minimumcontributie is niet hoog, maar ieder kan naar vermogen bijdragen.

Wellicht is het niet overbodig hier nog eens onder de aandacht te brengen, dat ook in Nederland bij al onze afdeelingen en bij de correspondenten inlichtingen kunnen worden ingewonnen omtrent alles, wat het leven en het zijn in Nederland betreft en voor hen, die naar Oost- of West-Indië willen gaan ook omtrent aard en leefwijze daar, reis er heen, de noodige uitrusting enz., enz.

De afdeeling den Haag heeft daarvoor een speciaal informatie-bureau *Heerengracht 4*, dat iederen werkdag open is van 10—12 en van 2—4 ure. Ook schriftelijk kan men zich aan dat adres met vragen wenden, terwijl inlichtingen en wenken op allerlei gebied, het arbeidsveld der Vereeniging rakende, er gaarne worden ontvangen en nauwkeurig genoteerd, opdat deze weer dienst kunnen doen aan informaties-inwinnenden. Zoo immers helpt het eene lid het andere en dankbaar zullen zeker de besturen der Afdeelingen den goeden raad aannemen en ten uitvoer brengen, om de opgedane ondervindingen in het Weekblad te publiceeren en ze later tot gidsen te verzamelen. Maar het persoonlijke en zoo mogelijk mondeling inwinning van inlichtingen zal toch altijd de doelmatigste manier zijn, daar dan ieder naar eigen inzichten, omstandigheden en behoeften zoo uitvoerig mogelijk raad kan vragen en ontvangen.

R. C.

De interpellatie van den heer Fock over Havenbouw te Soerabaja.

Een onzer medewerkers zendt ons het ondervolgende ter plaatsing:

„Van de zitting der Tweede Kamer, van 30 Mei, werd door den heer Fock bij den Minister van Koloniën aangedrongen op het benoemen van eene commissie in het voordragen van een ontwerp voor havenwerken van Soerabaja. De heer Fock stelde zich hierbij op het standpunt, dat het maken van die werken niet afhankelijk zoude zijn van de vaarwaters, welke toegang tot de verlangde haven geven, want hij wilde de havenwerken niet laten wachten op de verbetering van het Oostgat en het Westgat, daar de Regeering zeker wel voor voldoende toegangswegen zou zorgen. Dit is hetzelfde standpunt, als ingenomen werd door anderen, die al het mogelijke deden om havenplannen voor Soerabaja op den voorgrond te doen treden, en daarbij de veel meer belangrijke quaestie van het behoud der vaarwaters, als eene kleinigheid of als eene zaak der toekomst, trachtten voor te stellen. Het is wel gemakkelijk, te vragen om eene haven, wier aanleg, laat ons zeggen 4 millioen zal kosten en dan als bijzaak even er aan te herinneren, dat er ook aan de vaarwaters iets te doen is, waarvoor misschien 20 millioen nog niet genoeg is!

De Minister beloofde echter nog geen commissie, maar wel overleg met den Gouverneur Generaal, en voegde daarbij de bedenkelijke mededeelingen, dat hij niet tegen de kosten zou opzien, *tenzij* de irrigatiewerken, ter verhooging van Java's productiviteit, er onder zouden moeten lijden, want deze hadden den voorrang. En de Heer Fock was hiermede tevreden.

Hadde de Heer Fock de paarden niet achter den wagen gespannen, maar de zaak voorgesteld, zooals zij is, dan had hij met het weinig belovende antwoord van den Minister niet tevreden behoeven te zijn. Hij had eene motie kunnen voorstellen, om den Minister te verzoeken, ten spoedigste maatregelen te beramen om de twee vaarwaters naar Soerabaja, of althans één van beiden, *zoo mogelijk* voor verderen natuurlijken achteruitgang te behoeden, of, indien dit technisch onmogelijk mocht bevonden worden, door kunstwerken te voorzien in een blijvenden toegang tot de reede van Soerabaja, om daarna tot het maken van havenwerken over te gaan. Zulk eene motie zou den weg aangegeven hebben, waarop gehandeld kan en moet worden. Het eenvoudig vragen om eene haven, en daarbij ontkennen van het gevaar, dat de toegangen bedreigt, is alleen geschikt om voor een oogenblik de doordrijvende voorstanders genoegen te doen, maar feitelijk de zaak op de lange baan te laten schuiven.

Vooral omdat steeds vià de Solo-rivier de irrigatie er bij gehaald wordt, die toch met de reede van Soerabaja niets gemeen heeft. Wij mogen aannemen, dat de Minister niet heeft willen zeggen, dat *alle* irrigatie-werken van Java zoozeer den voorrang hebben, in financiëelen zin, dat het bekostigen daarvan moet vorafgaan aan eenig werk in het belang van Soerabaja, maar dat Z. Exc. heeft bedoeld, dat *wat de Solo-rivier betreft*, het belang der irrigatie vóórgaat. Het komt ons voor, dat deze overweging echter hier misplaatst is. Welke ook de eischen der irrigatie zijn, de Solo-rivier *moet* naar Sidajoelawas verlegd worden, wanneer men eenige kans wil hebben op het behouden van een voor groote schepen bevaarbaar Westgat van Soerabaja. Eischte de irrigatie onvoorwaardelijk, dat de Solo-rivier hare uitmondlng behield in of nabij het Westgat, dan zou men maar dadelijk moeten beginnen aan het graven van een kanaal door Madoera, om langs dien weg aan Soerabaja een onveranderlijken toegang naar de Java-zee te verschaffen. Van kunstwerken of baggeren tot behoud van het Oostgat verwachten wij geen heil.

Volgens eene motie, als boven bedoeld, zou in elk geval de Soerabaja-zaak voortgang kunnen hebben. De irrigatie behoeft geen spijker te zijn om haar aan op te hangen.

De heer Fock had met zijne interpellatie gelukkiger kunnen zijn".

Ook wij zijn van meening, dat het van Regeeringswege uitvoeren van beteekenende havenwerken te Soerabaja niet mag worden afgescheiden van de mogelijkheid om, minstens een der beide toegangen uit de Java-zee tot die haven op zoodanig peil te houden, dat ze bij laag water voor groote schepen bevaarbaar zijn, en dat men met de daarvoor noodige uitgaven rekening moet houden, als men eene haven maken wil.

Wij geloven dan ook, dat de Minister van Koloniën wel degelijk het oog had op: een krachtig ter hand nemen van de bevloeiing der velden op Java, hetgeen véél geld zal kosten. Kunnen andere groote, nuttige werken daarmee samengaan, des te beter, maar *eerst* zorgen voor den Javaanschen landbouw; zoo was *onze* opvatting van 's Ministers bedoeling.

RED.

Het ontwerp van een Koloniaal Programma.

Ongetwijfeld zal de poging der Vereeniging „Moederland en Koloniën", om een krachtigen stoot te geven aan de verwezenlijking der steeds meer en dringender op den voorgrond tredende denkbeelden eener algeheele hervorming van ons Oost-Indisch Koloniaal Bestunr, algemeen met vreugde zijn begroet.

De Commissie uit genoemde Vereeniging heeft een Programma openbaar gemaakt, dat in de eerstvolgende wintermaanden zal besproken worden en vermoedelijk zal leiden tot een duidelijke formuleering van hetgeen tot bereiking van het bovengenoemde doel wordt wenschelijk geacht door mannen, die door hun kennis van koloniale toestanden en eischen, door een veeljarig verblijf in de koloniën, door een aandachtig volgen van hetgeen de geschiedenis der ontwikkeling van onze Koloniën leerde en door een onbevangen doordringen in hetgeen de toekomst vermoedelijk voor die bezittingen heeft weggelegd, meer dan anderen zich geroepen kunnen voelen en bevoegd zijn om de verschillende, soms zeer uiteenloopende meeningen omtrent de wenschelijkheid en den aard eener koloniale hervorming nader tot elkander te brengen en het resultaat van die poging in een Koloniaal Hervormings-Programma neer te leggen.

Als eerste stap daartoe heeft de Commissie eenige „Hoofdbeginselen" openbaar gemaakt en dat woord sluit van zelf in, eene aanvankelijke terzijdestelling van omschrijving en afdeeling in détails, die dan ook het onderwerp van bespreking in de eerstvolgende wintermaanden zal uitmaken.

Op één punt echter schijnt men van het overigens ingenomen standpunt te zijn afgeweken, namelijk dáár, waar sprake is van „de Vloot".

In plaats van daaromtrent, met betrekking tot de defensie der koloniën, zich tot het hoofdbeginsel te bepalen, heeft men, hoe vaag ook, zich dadelijk uitgesproken op eene wijze, die te raden geeft, wat de mannen van het Programma hier eigenlijk bedoelen.

En toch, wil men zich voldoende voorbereiden op het aanstaande overleg, dan dient men allereerst te weten, of het Programma, bij Art. IX, sub 1 bedoelt: Verdediging van Oost-Indië (lees: Java) tegen een Buitenlandschen vijand, *met* of *zonder* medewerking eener actieve marine, dat is: eene marine, die buitengaats optreedt?

Thans spreekt het Programma van: „Uitbreiding der vloot met snelvarende, niet overgroote schepen." Ziehier eene omschrijving zonder aanduiding van het Hoofdbeginsel, namelijk, of die schepen uitsluitend tegen een Inlandschen vijand moeten gebruikt worden, of niet; een aanduiding, die volstrekt noodzakelijk

DE ADELAAR

Heerenkleeding-Magazijn
„DE ADELAAR”,
Spuistraat 31, DEN HAAG, over de Passage.
INTERC. TELEFOON No. 1199.

Specialiteit in PRIMA QUALITEIT KLEEDINGSTUKKEN.
voor HEEREN en JONGEHEEREN, in elke taille groote keuze.
In Kinderkleeding hebben wij steeds een uitgebreide keuze der nieuwste modellen voorradig.
Steeds Nouveauté's in Stoffen en Modellen.
Grootste inrichting voor KLEEDING NAAR MAAT 1e Etage.
UNIFORMEN, LIVEREIEN, AMBTSGEWADEN.
Uitrustingen voor Oost en West.
Tailleurshuis 1e Rang.

MAISON de BRODERIES et de DENTELLES.
Madlle P. Ch. HOEK,
8 BAZARSTRAAT 8, LA HAYE.
Grand choix. ***Prix modérés.***
Lingeries fines, Rideaux Suisses, Mouchoirs etc.
TROUSSEAUX et LAIJETTES.

E WEKKER,
Coöperatieve Vereeniging.
Afdeeling „huisarbeid”,
Zeestraat 31. Den Haag.
Bericht de ontvangst van speciaal voor „DE WEKKER” vervaardigt
Aardewerk, Koper, Friesche matten, etc.

IN ROBES
Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Gratio”.
SPECIALITEITE IN INDISCHE KLEEDINGEN. **Reform kleeding** naar keuze.
Attesten ter inzage. ***120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.***

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81, ***Telephoon No. 240,*** ***'s-Hage.***
Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STERK CONCURREEREND.
Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

COSTUMES NAAR MAAT,
Gegarandeerde Coupe,
Specialiteit in:
Gekleede Costumes,
Mantelcostumes,
Mantels,
F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.
BLOUSES,
PEIGNOIRS,
Costuumrokken.
GROOTE KEUZE in:
Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

SPIEGEL- en LIJSTENFABRIEK
J. F. BOON,
Prins Hendrikstraat 77. ***'s-Gravenhage.***
Specialiteit in het Oververgulden en het Repareeren van Lijsten.
Handel in Gravures en Schilderijen in Olieverf.
EXPORT naar INDIËN.

De WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE
met verschillende „plans”.
Uitgave der firma **Dussel en De Leeuw, Prinsestraat 32.**
Met medewerking van Mr. J. LAST, adv. en proc. en Th. ANEMA, architect.
Verschijnt van af heden **3 maandelijks** met **wekelijksch supplement.**
In deze gids worden behandeld allerlei onderwerpen in het burgerlijk en maatschappelijk leven van practisch belang.
Abonnementsprijs f 2.50 per jaar. Afzonderlijke nummers f 0.25.
Abonnementen worden aangenomen en afzonderlijke nummers verstrekt Prinsestraat 32
Ook ligt deze gids op de **informatiebureaux** der Vereeniging **„Oost en West”** te **'s-Gravenhage** en te **Weltevreden** ter beschikking van belangstellenden.

VERHUIZINGEN
onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels
(GARDE-MEUBLE)
VERPAKKING
(Emballage)
van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.
DE GRUIJTER & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

„QUISISANA”.
Inrichting tot uitzending van
Vegetarische Diners.
L. H. LEBEAU—LANGENBERG,
Jacob van der Doesstraat 52.

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFEL-WIJNEN
AGUILAR'S
ZIJN **alom bekend.**
HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.
Succursales: UTRECHT, LEIDEN.
„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar bij den heer **„B. DE BAS & Co.”** te Batavia, Hoofdagent voor West-Java.”
Correspondentie te adresseeren aan:
Maison Antonio Aguilar.

Schoonschrift.
In enkele lessen volkomen verbetering van het slechte handschrift. Resultaten verrassend; opleiding voor examen M. O., enz.
H. MOLL,
Hofcalligraaf van H. M. de Koningin-Moeder, Leeraar M. O.
TOLLENSTRAAT 98-

G. KERNER & Co.

PRIJSCOURANT GRATIS en FRANCO.

Ruime keuze
Bloeiende Kamerplanten,
als: Reuzenhortensia's, Prachtmargrieten, Veredelde Erica's, Azalea's, enz.
ZIE DE ETALAGE VAN
HERMAN VOORHOEVE,
Bloemenmagazijn, Zoutmanstraat 40c, hoek Pr. Hendrikplein.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.
Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
Iedere abonné ontvangt tot **1 Januari 1903** de nummers **gratis.**
DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.
De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.
Ontvangen: **Versche indische kruiden - kripiek melindjoe.**
Manissan Boea-atap - assem - king kiet etc.
Atjar tjampoeradoek - djeroek nipis - temoe temoe.
Gandaria & Salak assien - Sirih - Samballans - Ketella etc.

Speciaal ingericht voor **HEERENKLEEDING** naar Maat.
J. V. v. d. AREND,
MARCHAND-TAILLEUR.
Van Kinsbergenstraat 100,
's-Gravenhage.
STEEDS VOORHANDEN:
Fransche en Engelsche Stoffen.

P. G. DUNGELMANN,
Hoogstraat 34 — Telephoon n°. 94,
's-GRAVENHAGE.
Specialiteit in fijne Worts- en Vleeschwaren.
EXPORT NAAR DE INDIEN
onder garantie van goede overkomst.

JAC. MOULIJN,
Opticien, Instrumentmaker,
2e Wagenstraat 95, Den Haag,
TELEFOON 704.
BRILLEN en PINCE-NEZ.
Voorschrift van Heeren Doctoren.
Artikelen voor Ziekenverpleging, Verbandstoffen, Breukbanden, Suspensoirs enz.
Aanleg en onderhoud van
TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELLEN.

A. SCHARENBERG,
Hofleverancier.
Magazijn van zwaar verzilverde artikelen
(zuiver wit ondermetaal).
SPECIALITEIT:
Tafel- en Dessertlepels, Vorken, Messen enz.
15 jaar garantie.
Voor Indië bijzonder aanbevolen
Eikenhouten Cassetten.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

B. DERKSEN,
Brood- en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen”,
OPGERICHT 1680.
8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.
Hofleverancier.
Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.
Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

F. H. BOTHE,
21, VEENESTRAAT — DEN HAAG.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Inteekenbillet voor niet-leden.

Ondergeteekende ……………………………………

wenscht *Donateur-trice / Lid* *te worden van de Vereeniging „Oost en West” tegen betaling eener jaarlijksche contributie van f* …… *of door eene gift in eens van f* ……

Hand teekening en volledig duidelijk adres.

……………………………………

…………………… den ……………………

NB. Contributie van f 5 of gift in eens van f 100 voor **Donateurs.**
Voor **Leden** contributie tot een minimum van f 1.— 's jaars.
Om 't orgaan te ontvangen moet men minstens f 1.50 's jaars betalen.
Doorslaan wat men niet wil.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Vrijdag 6 Juni 1902.

is, wil men Art. IX sub 1 van het Programma behoorlijk kunnen overwegen en bespreken.

Wij begrijpen dan ook niet, wat het Programma hier eigenlijk wil. *Snelvarende* schepen zijn altijd gewenscht, als men de snelheid in verband met andere, wellicht dringender eischen kan vereenigen; terwijl de *grootte* der schepen verband houdt met den diepgang en deze wordt op zijn beurt beheerscht door de diepte der toegangen tot Soerabaja. Maar wat bedoelt men dan eigenlijk met „niet overgroote schepen"? Heeft men hier wellicht tevens een, in evenredigheid grooter *aantal* op het oog? Wie zal het zeggen?

Doch dit daargelaten. Het komt ons voor, dat de samenstellers van het Programma, „de vloot" niet konden en wilden voorbijgaan, ten einde met een afgerond plan van hervorming voor den dag te kunnen komen, doch dat zij tevens huiverden, dàtgene uit te spreken, waar het eigenlijk op aankomt en als Hoofdbeginsel diende te zijn aangegeven.

Volgens onze bescheiden meening had Art. IX, sub 1 van het Programma moeten luiden: „De verdediging der Koloniën tegen een binnenlandschen, zoowel als tegen een buitenlandschen vijand, wordt opgedragen aan een zoo talrijk mogelijk, goed geoefend veldleger met een eigen officierscorps en de vloot".

Dan wel: „De verdediging der Koloniën tegen een buitenlandschen vijand wordt opgedragen aan een zoo talrijk mogelijk, goed geoefend veldleger, met een eigen officierscorps en aan strijdmiddelen te water, voor zoover de verdediging der toegangen tot Soerabaja die noodzakelijk maakt, terwijl, wat de verdediging tegen een inlandschen vijand betreft, deze zal worden toevertrouwd aan het leger en aan eene, zoo doelmatig en uniform mogelijk ingerichte Militaire en Gouvernements Marine.

Of ook: elke andere omschrijving, die noodig of wenschelijk geacht wordt, *mits* een Hoofdbeginsel uitdrukkende.

Het doel van dit schrijven is dan ook slechts, om den samenstellers van het Programma in overweging te geven Art. IX, sub 1, in den hierboven aangegeven geest te wijzigen en zulks *reeds nu* te doen, teneinde geen ruimte te laten voor misverstand en hen, die wenschen deel te nemen aan de beraadslagingen, in de gelegenheid te stellen, het bewuste artikel tijdig te overwegen en geheel toegerust, goed voorbereid, de vergadering te bezoeken, waarop het Programma zal worden besproken en, naar wij hopen, voor goed zal worden vastgesteld.

J. TH. F. BRUIJN,
Doetinchem, 26 Mei. Oud-Zeeofficier.

Wij zien met genoegen, dat aan onze uitnoodiging om het „Koloniaal Programma" van „Moederland en Koloniën" in ons blad te bespreken, reeds gevolg wordt gegeven. Wij houden ons overtuigd, dat gedachtenwisseling vooraf, de besprekingen van het Program zal vergemakkelijken en belangrijker maken.

R. C.

Varia.

Atjèhsche vredesberichten? In de *Sumatra Bode* van 28 April j.l. lezen wij:

„Aan een telegram van den gouverneur van Atjeh onder dagteekening van 18 April j.l. wordt het volgende ontleend:

Een bende van Teungkoe Tjot Tjitjim verwondde eenige dagen geleden door een geweerschot den oelèëbalang van Keumala: te vergeefs werd daarna naar die bende gezocht. 17 dezer werd zij bij Keumala-Nitjoh door patrouilles grootendeels ingesloten en aangevallen. In het daarop volgend gevecht werden onzerzijds niet levensgevaarlijk gewond de 2e luitenant L. Dersjant, de europeesche sergeanten de Vries en Kattekamp en zeven inlandsche fuseliers. De vijand liet 42 gesneuvelden.

21 dezer werd door den gouverneur van Atjeh aan de regeering het volgende getelegrafeerd:

De colone v. d. Maaten is uit de Gajoelanden te Peusangan teruggekeerd. Heeft niets omtrent den pretendent-sultan of panglima Polim vernomen. De colonne leed geen verliezen; verdere bijzonderheden ontbreken.

Op de mededeeling, dat een kleine bende onder een zoon van Toekoe Tano Obe des nachts te Iblang was, legde een brigade maréchaussée een hinderlaag nabij Seulimeum, in het gebergte bij Lamteuba, waar die bende voorbij zou komen. De hinderlaag gelukte, de bende viel in handen der onzen, kreeg 9 dooden. Twee beaumontgeweren en meerdere wapens werden door ons buit gemaakt. Een maréchaussée werd licht gewond.

In Keureutoea sneuvelde in een gevecht de eur. fuselier Remy.

Een colonne onder luitenant Beckering patrouilleerde door Tenom naar Bajla Een Atjeher sprong onverwachts in de colonne en verwondde 3 amb. fuseliers. De Atjeher werd neêrgelegd en zijn geweer als buit verklaard.

En in de *Deli Courant* van 28 April j.l.:

„Luitenant CONSTANT kreeg bij *Linkang* aan de *Kroeng Sabé* een schotwond, waaraan hij overleed.

***

Een Bankinstelling voor den inlander Uit de *Preanger-Bode* nemen wij over:

„In het begin van dit jaar is door de heeren E. J. W. Simons en mr. J. C. Astro te Bandoeng een bankinstelling gevestigd, wier doel en werkkring ons der vermelding waardig voorkomt.

Zij heeft haar ontstaan te danken aan de omstandigheid, dat voornoemde heeren — als zoovele anderen — getroffen werden door het inderdaad enorm hooge rentecijfer, dat door den inlander moet betaald worden, als hij, om welke reden ook, verplicht is geld op te nemen.

Om daarvan een voorbeeld uit vele te noemen:

Een in deze residentie wonende inlander bezat een erf ter waarde van f 2500. Hij nam bij een geldschieter f 600 op en van dit bebrag moest hij maandelijks 5 pct. rente betalen, terwijl de geldschieter, indien de leener niet binnen twaalf maanden zijn schuld had afgelost, het geheele erf mocht anexeeren. Een ieder, die onze Soendaneesjes kent, begrijpt, dat de schuld niet werd afbetaald en men berekene nu eens, hoeveel rente de f 600 aan den uitleener hem opbracht.

Op deze wijze worden duizenden uitgezet en nog meer duizenden aan den inlander onttrokken en de hooge renten, die de uitleeners zoodoende van hun geld trekken, wederhouden hen, hun dikwijls groot vermogen, te gebruiken ten bate van instellingen en ondernemingen, welker werk ten nutte van „het algemeen" zou komen.

Het doel der hier bedoelde bankinstelling is nu den inlander, indien hij inderdaad geld noodig heeft, dat te verstrekken op zoo gemakkelijk mogelijke voorwaarden — zoodoende „de woekermarkt" te drukken en eindelijk de beschikking te krijgen over inlandsch kapitaal, waarvan wij Europeanen op het oogenblik nog niet profiteeren ten fine als voormeld, terwijl het toch zulk een uitstekende kracht zou kunnen vormen tegen het zoo noodlottig gebleken binnendringen van buitenlandsch kapitaal.

Inderdaad dus een verstrekkend doel — zou het onbereikbaar zijn?

En hoe tracht nu de bank haar doel: drukking van de woekermacht en hare gevolgen te bereiken?

Eenvoudig door zeer gunstige voorwaarden toe te staan aan hen, die hun gelden bij haar in deposito geven.

Misschien openen de heeren ook weldra een spaarbank.

***

Binnenlandsch-Bestuur van Sumatra's Westkust. De *Sumatra-Bode* van 30 April jl. meldt:

De gouverneur van dit gewest verwacht zijnen vervanger, den heer Taylor Weber, eerst tegen het einde der volgende maand hier ter plaatse.

Eenige ingezetenen van Padang hebben het voornemen opgevat om den aftredenden gouverneur Joekes vóór zijn vertrek naar Patria een souvenir aan te bieden.

Het aantal assistent-residenten is uitgebreid met een, en is door de Regeering bepaald, dat de betrekking van gewestelijk secretaris in het gouvernement Sumatra's Westkust voortaan wordt vervuld door een assistent-resident, met dien verstande, dat hij, zoolang hij eerstgenoemde betrekking bekleedt, den titel zal voeren van assistent-resident-secretaris, en geen toelage voor reiskosten zal genieten.

De onlangs tot assistent-resident van Lematang-Oeloe benoemde controleur F. A. H. van den Bossche te Goenoeng-Sitoli is voornemens in het belang van den dienst zijn vervanger af te wachten, alvorens naar zijn nieuwe standplaats in Palembang te vertrekken. Hij is met de aangelegenheden van het eiland Nias meer en beter vertrouwd geraakt, dan een zijner voorgangers en vele tochten werden door hem naar het binnenland ondernomen, ten einde zich persoonlijk op de hoogte der toestanden te stellen; zoo ook werden alle zendingsstations op het eiland door hem bezocht evenals vele streken, welke tot dusverre als gevaarlijke terra incognita werden beschouwd. In verband hiermeê is 't verklaarbaar en loffelijk, dat de heer Van den Bossche zijn opvolger persoonlijk van een en ander op de hoogte wenscht te brengen.

***

Het Solosche Bandjir-kanaal. Aan de *Sem. Crt* worden uit Solo de volgende vragen gesteld:

„Wanneer zal toch met het graven van het reeds ontworpen kanaal, ter bevrijding van de hier jaarlijks terugkeerende bandjirs, een aanvang gemaakt worden? Is de begrooting wel voldoende om de kosten daarvan te bestrijden?

Ligt het niet op den weg der regeering, ze mede te dragen, daar het toch vast staat, dat gouvernementsgebouwen, in het bijzonder onze scholen, er onder lijden?

Of zal het aftappingskanaal nog altijd in de pen blijven, om later in het vergeetboek te geraken?

Het bevestigend antwoord op deze laatste vraag behoort voorzeker tot de mogelijkheden, bij de overweging, dat herhaaldelijk gedane voorstellen tot het daarstellen van een bandjirkanaal te dezer plaatse door geen feiten zijn gevolgd, zoodat de veronderstelling niet gewaagd is, dat het in de lucht hangende kanaal van de baan zal zijn. Het aanvoeren van gronden voor een bewijs, dat zulk een waterweg urgent is, zal ik maar achterwege laten, om niet in vervelende herhalingen van mijn bewijsvoering te vervallen."

***

De naweeën van overstrooming en hongersnood. Uit Tegal verneemt het *Bat. Nbl.*:

„Reeds in de laatste dagen van den natten mousson vreesden velen hier, dat in het begin van den drogen mousson allerlei ziekten zouden verschijnen. Die vrees was niet van grond ontbloot, als men in aanmerking neemt, dat de meeste plaatsen in de omstreken van Tegal, ja zelfs in de stad dagen en dagen onder water hebben gestaan.

Het meest hebben onze bruine broeders te lijden; er zijn plaatsen geweest, die drie tot vier voet onder water stonden.

Thans is die vrees voor ziekte bewaarheid. In de districten Tandjoeng, Djatibarang en Brebes woedt de cholera in hevige mate; volgens de laatste berichten hebben iu tien dagen zich zes honderd gevallen voorgedaan met doodelijken afloop.

Ook het district Tjomal, afdeeling Pamalang, is niet verschoond; de ziekte heerscht daar in een twintigtal dessa's. Geneeskundige hulp heeft de bevolking van bovengenoemde plaatsen haast niet, daar slechts één dokter djawa te Brebes en één te Pamalang aanwezig is.

***

Thuiskeerende Hadji's. Dat het aantal Mekka-gangers meer en meer toeneemt, bewijzen de volgende berichten:

Heden kwam het s.s. Timor van de Maatschappij Nederland te Tandjong Priok aan met ± 600 hadji's aan boord, die te Djeddah scheep waren gegaan.

Met het stoomschip Soerabaja, extraboot van de Rotterdamsche Lloyd, keerden een vijfhonderdtachtigtal inlanders van de bedevaart naar het heilige land terug. Het gaf een heele drukte, eer al deze nieuwbakken hadji's van Tandjong Priok weg waren.

***

Bataviaasch-recept voor een ijsbeer. Vraag: Hoe maakt men een ijsbeer?

Antwoord: Door bij *Versteeg* (banketbakker) een portie ijs te bestellen en deze niet te betalen . . . . .

***

De maansverduistering en Deli-branden. De chronique-schrijver der *Deli Courant* zegt:

Wij leven hier in het teeken der branden, de eene brand is nauwelijks gebluscht, of men hoort weer, dat een andere is uitgebroken. Die van den bazar te Bindjey had plaats den dag volgende op de maansverduistering. De eigenaar werd door zijn bediende gewekt met de kernachtige woorden:

„Taddi toko ada, api tida ada. (Eerst was er een winkel, maar geen licht).

Sekarang api ada, toko tida ada. (Nu is er licht, maar geen winkel meer)."

Een andere inlander zeide:

„Zie je wel, dat er een ongeluk in de lucht zat, gisteren avond was immers de maan ziek."

***

'n Indische Curiositeit. Met een opschrift, dat beteekent: „Liedje bij de Krontjong", te zingen door een Indo-Europeaan, komt in de Pertja Barat n°. 47 (een te Padang verschijnend Maleisch blad) de volgende rijmelarij voor. Gebrekkige kennis van het Hollandsch en van het Maleisch is wellicht oorzaak, waardoor de rijmelaar zijn eenvoudig dichterlijk gevoel in deze mengeltaal uit.

Ik zie een vrouw, terlaloe bagoesnja,
Zij kleedt zich aan, sangat pantasnja;
Zij spreekt zacht, dengan lemasnja,
Zij is slank, baik boedinja.

Ik loop naar haar, laloe berkata.
Dag Juffrouw, tabeqnja beta;
Hoe gaat het met u, sekarang njata,
Ik groet haar beleefd, amas djoewita.

Zij antwoordt: laloe berperi,
Ik ga wandelen, moeda santeri;
Als je goed vindt, segiralah mari,
Een kijkje nemen, koeliling negeri.

Ik ben blij, hatipoen bimbang,
Ik dank u juffrouw, akoe membilang;
Ik loop naast haar, moeda goemilang,
Onweerstaanbaar verlangen, boekan terbilang.

Wij loopen samen, kemana mana,
Haar wang rood, seperti delima;
Bied haar mijn arm aan, dengan semporna,
Veel plezier, di sini sana.

Het laatst wij gaan, di kebon boenga,
Zitten op de bank, ternganga nganga;
Ik omhels haar, baoen terhinga,
Reuk zeer lekker, seperti kenanga.

Een uur lang, bersoeka soekaan.
Zij houdt mij veel, seperti diperadoean;
Zij geeft mij een zoen, perlahan lahan,
Veel plezier, bertjoemboe tjoemboean.

Daarna beloven wij, dengan pasti,
Verloof vragen, orang toea nanti;
Als wij trouwen, besarlah hati,
Elken dag pelezier, sampaikan matk

LA LI MADJENOEN.

Boekaankondiging.

Van **'s Rijks Ethnografisch Museum te Leiden** ontvingen wij het **Verslag van den Directeur**, loopende van **1 October 1900 tot 30 Sept. 1901**.

De lezing daarvan heeft op ons den indruk gemaakt, dat dit Museum als wetenschappelijke instelling, zeker veel nut sticht, maar dat de groote behoefte, die ons volk heeft om meer te weten van de land- en volkenkunde, er niet door vervuld wordt. Zoowel de plaatsing te Leiden, als de opelkanderstapeling van de groote massa hoogst belangrijke voorwerpen in verschillende voor het doel niet geëigende gebouwen zijn daarvan de oorzaak.

Reeds op de eerste bladzijden van het verslag lezen wij, dat in het gebouw aan het Rapenburg een belangrijke lekkage ontstond, doordat de bindten, waarop het dak rust, gedeeltelijk vergaan waren en dat ook op andere plaatsen, de daken herstel vorderden.

Verder, dat de over de verschillende afdeelingen van het Museum verdeelde verzamelingen in bevredigenden staat verkeeren, maar véél zorg en toezicht vorderen als een gevolg van den toestand, waarin het Museum nog altijd verkeert!

Wanneer zullen wij een ons Koloniaal land waardig, goed ingericht, Rijks Ethnographisch Museum zien verrijzen, waarin de werkelijk rijke collectie tot haar recht en onder het bereik van het groote publiek komt? Ook de geleerde wereld zal er dan beter en meer partij van kunnen trekken.

Onder de *aanwinsten* van de verzameling trokken onze aandacht de door DR. A. W. NIEUWENHUIS op zijne laatste reis door Borneo aan de Mahakkan- en de Kajanrivier verzamelde voorwerpen, die een beeld geven van de pottebakkerskunst der *Dajaks*, zoowel als van hunne groote bedrevenheid in de houtsnijkunst.

Bij het verslag zijn een zestiental zeer fraaie platen, phototypie van H. KLEINMAN & Co te Haarlem, en op de twee eerste van die platen vindt men een tiental afbeeldingen van dit snijwerk in hout en bamboe, die niet alleen van de vaardigheid, maar ook van den natuurlijken kunstsmaak der inlanders van die stukken, getuigen.

Een zeer intressant verslag geeft de Directeur van het Museum van zijn bezoek in de maanden October en November 1900 aan het Ethnographisch gedeelte der Parijsche wereldtentoonstelling, dat grootendeels te vinden was in de gebouwen der Koloniën van de verschillende landen op het terrein achter het Trocadero-paleis, waar ook wij het genoegen hadden menigen dag aan de studie der voortbrengselen en inzendingen van die koloniën te wijden. Met voldoening vonden wij in het oordeel, dat wij ons toen hebben gevormd veel overeenkoment met hetgeen Dr. Schmeltz er van zegt en het verheugde ons, dat ook hij de hulpvaardigheid roemt van den Oud-Resident van Indo-Chine, den heer CH. LEMIRE, een der autoriteiten in de Fransche Koloniale afdeeling, die ook voor ons meermalen een zeer te waardeeren gids was.

Bij H. D. F. TJEENK WILLINK & ZOON te Haarlem verscheen onder den titel **„Oost-Indisch Landjuweel"** eene bloemlezing uit de O.-I. literatuur, bijeenverzameld door S. KALFF.

Wij begroeten deze eerste Nederlandsche Chrestomathie met voldoening, want waar de verzamelaar in zijn voorrede kapitein I. P. SCHOEMAKER aanhaalt en als motto een alinea gebruikt uit hetgeen Brinio in het Sociaal Weekblad schreef over 't ontbreken van „kennis omtrent Indië" op de onderwijsprogramma's der Nederlandsche scholen, daar proeven wij „Oost en West".

Niet van de redactie aan 't Sociaal Weekblad kwam de aansporing om te maken, dat men wat meer van 't Nederland buiten Europa te weten komt! Zij gaf zich zelfs de moeite niet om over Brinio's artikel haar oordeel te zeggen.

De bloemlezing van den heer S. KALFF bevalt ons. „Elck wat wils" zooals Vader Cats zei en daarbij geeft deze verzameling meestal iets moois, iets degelijks of iets aardigs en goeds. Alles zeer geschikt om leeslust en leerlust op te wekken.

In de vertaling der Maleische woorden van Ritter's Pisang-boom uit „Warmasarie" zijn een paar vergissingen, maar ze zijn niet zinstorend. Hoe geestig dat stukje ook gedacht en geschreven is, hadden wij het in de bloemlezing toch liever gemist.

Wij hebben daarvoor dezelfde reden, die ons in der tijd de „Oost-Indische Heeren en Dames" van Jan ten Brink deed afkeuren. Zij, die Indië niet kennen, en de op 't tooneel gebrachte figuren als typen zouden beschouwen, krijgen van 't land en zijn bewoners een onjuiste voorstelling.

De Sinjo van Ritter is er trouwens een uit de oude doos.

Aan onze Nederlandsche lezers zij vooral ook ter lezing aanbevolen een der verzen, waarvoor S. E. W. Roorda van Eysinga in der tijd naar Banda werd verbannen. Nog eerder dan Multatuli, waarschuwde Roorda zijn volk tegen een onjuist koloniaal beheer en wees op de toen mogelijk geachte gevolgen; thans komt het grootste gevaar uit den vreemde.

Van Multatuli zouden wij zeker gaarne meer in den bundel hebben aangetroffen, maar de heer Kalff belooft ons een tweede deel, als hij met zijn eerste succes heeft, hetgeen wij hem van harte toewenschen en wat hij ten volle heeft verdiend.

Van de **Nationale Vereeniging (Bureau) voor Vrouwenarbeid** ontvingen wij het **Eerste Jaarverslag**. Wij kunnen onzen lezeressen, en trouwens ook onzen lezers, gerust aanraden van dit boekje, dat op onze leestafel ligt, kennis te nemen.

Er ademt een gezonde geest uit hetgeen van dit Bureau en zijne Directrice uitgaat.

Het is gevestigd Jacob van der Doesstraat 68 den Haag.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. Dl. LXIV (1902), afl. 6.

*** Eenige mededeelingen omtrent de tinwinning en de behandeling der mijnwerkers op Banka. — F. Ottolander: Het snoeien van koffie. — Regenwaarnemingen.

Indisch Militair Tijdschrift, 33e jaarg. (1902) No. 5.

A. F. H. Winter: Iets over de indirecte richting en waarneming der Vesting-Artillerie in N.-I. (met plaat). — J. B. Snepvangers: Beschouwingen over de „Velddienst- en gevechtsoefeningen door J. C. van den Belt. I. Voorpostendienst." (slot). — F. W. J. Kuypers: Voorbereidende schietoefeningen bij de infanterie. — D. E. Keus: Het practisch gebruik en het nut van het geschut der Kon. Ned. Marine. (vervolg). (met plaat). — Adam: Over de vernieuwing van kleeding. Tarief 24. (met een bijlage). — Schutstal van Woudenberg: Nog eens de gemengde compagnie. J. F. d. O.: Rechtspleging bij de landmacht. — Voor de praktijk. — Varia, enz.

Vragen van den Dag, 17e jaarg. (1902), afl. 5.

1822—1902. I. D. Fransen van de Putte en het keerpunt in de koloniale politiek, (met portret). — De beteekenis der Oost-Indische Compagnie voor Nederland. — Baggeren naar goud op Borneo.

De Economist, 51e jaarg. (1902) afl. 5.

Mr. N. P. van den Berg: Volkstelling in Indië.

Maandberichten van het Nederl. Zendelinggenootschap, Juni 1902.

R. Kruyt: Twee bezoekreizen naar de gemeente Soembĕr-gondang. — Lief en leed op Savoe.

Orgaan der Nederl. Zendingsvereeniging, Juni 1902.

H. C. G. Ruttink: De kerstdagen te Bandoeng. — Ant. A. Pennings (te Lĕbak : Bemoedigende teekenen. — A. de Haan: Omstreeks Paschen te Buitenzorg c. a.

Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereeniging 1902. No. 5.

Halmahéra. Onlusten in Kau. — Nieuw-Guinea. Mansinam. — Mededeeling.

De Indische Mercuur. 25e jaarg. (1902), No. 22.

De Amsterdamsche Kinamarkt. — De Suikerconventie. III. — Het rietbrandvraagstuk in Besoeki. — Kina en Kina. — Cacaocultuur in Midden-Java. — Cacaokanker. — Overzicht van den invoer van thee en koffie. — Riet- en Bietsuiker. — Cultuur en bereiding van vanielje in Duitsch Oost-Afrika. — Maandelijksch overzicht van Suriname. — Kabelverbindingen met Indië. — Onder schaduw geteelde Sumatra tabak. — Uitvoer van Java. — Stoomvaartdienst Java, China en Japan. — Koloniaal Museum (vervolg). — Indigoveiling te Semarang. — Kon. Paketvaart-Maatschappij. — Madoera Stoomtram-Mpij. — Surinaamsche Bank. — Java-Petroleum. — Kamer van Koophandel te Semarang. — Nederl.-Ind. Mijnb.-Mpij. „Lebong Soelit." — Mijnb.-Mpij. Atjeh. — Mijnb.-Mpij. Tambang Sibonak. — Mijnb.-Mpij. Granplacer. — Mijnb.-Mpij. Zuid-Oost Borneo. — Cultuur-Mpij. „Genoeng Sarie." — Cultuur-Mpij. „Kentong." — Kalimaas Cult.-Mpij. — Kawie Koffie-Cultuur-Mpij. — Cultuur-Mpij. „Soember Sarie." — Mpij. tot Expl. der Suikerfabr. Waroe. — Vereeniging voor den Effectenhandel te Batavia. — Rotterdamsche Kina-Mpij. „Tji-Kembang." — Landb.-Mpij. Bangak. — Mijn-Exploratie- en Exploitatie-Mpij. Rawas.

Id. Extra-nummer. No. 21a (31 Mei 1902).

C. Kraaij: Steenkolenhandel en/of Productie van Britsch-Indië, Ceylon, China, Cochin-China, Formosa, Hongkong, Japan, Korea, Laboean, Nederl.-Indië, Philippijnen, Port-Saïd, Serawak, Siam, Siberië, Straits-Settlements en „internationale gegevens" betreffende steenkolen; c. a.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,		20 Juni	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	13 Juni	27 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,		17 „	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	10 „	24 „	6.30 's av.
Marseille, Fr. dienst,	14 „	28 „	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,		20 „	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	9 „	23 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	14 Juni	30 Juni	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	9 „	23 „	11.30 's av.
St. Nazaire. Fr.,	8 „	8 Juli	7.45 vm.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek.

Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 18n Juni 7.24 's av.

Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10–12** en van **2–4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een Dame gew. onderwijzeres in Indië voor les geven aan of opvoeden van kinderen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Eene Dame voor pianoles.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Twee Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machinebankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Een jong Meisje en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.